

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи**

Дегодя Олександр Миколайович

«СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ»

спеціальність «Соціальна робота»

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою
«Соціальна робота»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат педагогічних наук, доцент,
Бондаренко Г.В.

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ	7
1.1 Правовий світогляд як складова військово-соціальної роботи	7
1.2 Особливості організації військової соціальної роботи.....	16
1.3 Формування світоглядної культури військовослужбовців...	22
1.4 Морально-психологічне забезпечення військових формувань України.....	27
Висновки до першого розділу	30
РОЗДІЛ 2 ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	31
2.1 Технології соціальної роботи з військовослужбовцями.....	31
2.2 Зміст, форми та методи соціальної роботи з військовослужбовцями.....	34
2.2 Психологія особистості військовослужбовця і військового колективу.....	40
2.2.1. Поняття про психологію особистості.....	40
2.2.2. Методи діагностики поведінки військовослужбовців...	44
2.3 Методика проведення опитування та інтерпретація результатів.....	48
Висновки до другого розділу.....	60
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	70

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Процеси державної діяльності набувають в офіційних актах набуває все більшої соціальної спрямованості, тобто в процесі визначення пріоритету розвитку починає більш повно враховуватися комплекс людських потреб як вищих суспільних цінностей. Невід'ємною сферою діяльності кожного суспільства є процеси створення, вдосконалення розгалужених ефективних систем, що забезпечують соціальний захист. Основна мета соціального захисту – надання разової або постійної всебічної підтримки людині, яка потрапила у скрутне життєве становище, для того щоб забезпечити більш повну її самореалізацію.

Одним з важливих чинників соціальної роботи з військовослужбовцями є правове закріплення соціальних гарантій, які компенсують труднощі проходження служби і обмеження деяких загальногромадянських прав і свобод, що зумовлені особливостями та специфікою військової служби.

Реалізація цих гарантій відбувається в умовах ускладнення соціально-економічного розвитку держави і реформування Збройних Сил України.

Соціальну потребу суспільства у військовому захисті задовольняють збройні сили. Цим обумовлена необхідність військової служби як суспільнозначущої та соціально необхідної діяльності певної частини дорослого населення.

Військова служба – особливий вид державної служби, яка полягає у виконанні громадянами встановленого законами військового обов'язку в складі Збройних Сил України. Військова служба є найбільш активною формою реалізації обов'язку кожного громадянина щодо захисту Вітчизни.

Нині соціальні проблеми військовослужбовців різко загострилися, а тому потребують якнайшвидшого вирішення.

Особливості соціальної роботи з військовослужбовцями входять в сферу досліджень ряду науковців. Так, Г. Лактіонова та А.Шішканов

вивчали проблеми соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей.

Праці Ю. Калагіна присвячені аналізу соціальних проблем становлення та розвитку інституту військової контрактної служби.

Сучасні соціально-психологічні підходи до управління військовими колективами та теоретичні положення соціальної, організаційної та військової психології у наукових розвідках розглядали Т. Грицевич, О. Капінус, Т. Мацевко, П. Ткачук.

Однак, незважаючи на різноплановість досліджень проблем військово-соціальної роботи дана тематика залишається актуальною. З огляду на це було обрано тему кваліфікаційної роботи: **«Соціальна робота з військовослужбовцями»**.

Мета – комплексне дослідження здійснення соціальної роботи з військовослужбовцями у військовому середовищі.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання дослідження**:

1. Охарактеризувати модель побудови цивільно-військових відносин.
2. Визначити особливості ефективності військової соціальної роботи.
3. Означити технології соціальної роботи з військовослужбовцями.
4. З'ясувати методи діагностики поведінки військовослужбовців
5. Експериментально перевірити ефективність проведення тренінгів щодо зменшення рівня тривожності військовослужбовців.

Об'єкт дослідження – соціальна робота з військовослужбовцями.

Предмет дослідження – зміст соціальної роботи з військовослужбовцями.

На різних етапах дослідження використовувався комплекс взаємопов'язаних **методів**:

– *теоретичні*: аналіз військових, психологічних, соціологічних джерел, індукція, дедукція для визначення теоретичних основ дослідження;

- *експериментальні*: аналіз, синтез, опитування, анкетування, порівняння з метою накопичення фактів та їх перехресної перевірки;
- *методи математичної статистики* з метою опрацювання даних експерименту.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

- охарактеризовано модель побудови цивільно-військових відносин:
- визначено особливості ефективності військової соціальної роботи;
- експериментально перевірено ефективність проведення тренінгів щодо зменшення рівня тривожності військовослужбовців.

Практичну значущість дослідження становлять висновки, сформульовані в кваліфікаційній роботі, які можуть бути використані у:

- науково-дослідницькій діяльності – при подальшій розробці теоретичних питань, що стосуються соціальної роботи з військовослужбовцями;
- навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Методи соціальної роботи», «Сучасні технології соціальної роботи», «Соціальна робота з різними групами клієнтів».
- практичній діяльності – при роботі соціальних працівників з військовослужбовцями.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі військової частини № А 1435.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї, положення та результати дослідження висвітлювалися у доповідях на науково-практичних конференціях та семінарах: Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (Умань, 11 жовтня 2019 р.).

Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації: основні положення кваліфікаційної роботи викладено в тезах: «Роль психолога у військовому колективі».

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, таблиць. Загальний обсяг роботи – 73 сторінки, основного тексту – 62 сторінки, список використаних джерел становить 63 найменування. Робота містить 1 додаток, 7 таблиць.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено науково-теоретичне узагальнення та підхід до вирішення важливого й актуального завдання, що визначає особливості соціальної роботи з військовослужбовцями.

Досягнута мета, виконані завдання дають підстави для загальних висновків:

1. Охарактеризовано модель побудови цивільно-військових відносин.

Ця модель передбачає:

1) *високий рівень військового професіоналізму й усвідомлення військовими обмеженого характеру їх військової компетенції;*

2) *фактичне підпорядкування військових цивільному політичному керівництву, яке приймає основні рішення в галузі зовнішньої і військової політики;*

3) *визнання політичним керівництвом за військовими певної сфери професійної компетенції та автономії, у результаті – мінімальне втручання військових у політику, а політиків у військову сферу;*

4) *демократичний цивільний контроль над оборонною сферою, військовою організацією держави;*

5) *високий рівень політичної культури військових, зокрема офіцерського корпусу.*

2. Визначено особливості ефективності військової соціальної роботи

Ефективність військової соціальної роботи залежить від врахування:

1) *кадрової особливості.*

2) *особливого змісту військово-соціальної роботи.*

3. Означено технології соціальної роботи з військовослужбовцями.

Основними технологіями є:

1) *технології посередництва,*

2) *методи групової терапії у вигляді бесід, ігор,*

3) *тренінги спілкування і навчання комунікативним навичкам,*

4) особистісна діагностика психологічної сумісності або несумісності індивідів для комплектування найбільш життєздатних і стабільних колективів.

4. З'ясовано методи діагностики поведінки військовослужбовців.

Ключовими методами є:

- 1) спостереження,*
- 2) бесіда,*
- 3) аналіз документів,*
- 4) опитування.*

5. Експериментально перевірено ефективність проведення тренінгів щодо зменшення рівня тривожності військовослужбовців. Його мета – профілактика виникнення тривожності та зниження рівня тривожності військовослужбовців. Проведення тренінгу підтверджує ефективність індивідуальної та групової роботи з військовослужбовцями, щодо профілактика виникнення тривожності та зниження рівня тривожності військовослужбовців, а отже покращенню показників щодо відповідності вимогам військової служби.

Проведене дослідження не претендує на повне висвітлення зазначеної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як соціально-правовий статус військовослужбовців, військовослужбовці та їх сім'ї в сучасних соціально-економічних умовах життєдіяльності, соціальне забезпечення військовослужбовців та ін.